

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 7

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2023

УДК 81+82:811.11+811.13

S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, професор кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі, завідувач кафедри

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія:
О.В. Деменчук, О.В. Константинова, О.І. Павлова [та ін.].
Рівне : РДГУ, 2023. Вип. 7. 56 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works
/ O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.).
Rivne : RSUH, 2023. Issue 7. 56 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, and Translation Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константинова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 7 від 22 червня 2023 р.*)

© Автори публікацій, 2023

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Дрозд Д.С.	ВИДИ МОВЛЕННЕВОГО ВПЛИВУ: ПЕРСУАЗИВНІСТЬ, АРГУМЕНТОВАНІСТЬ, СУГЕСТИВНІСТЬ	4
Мацюк О.В.	НІМЕЦЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ	7

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Верко Т.О.	ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ	12
Малиновська І.В.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ЗЕМЛЯ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	17

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Павлів А.А.	СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	23
Терпелюк Т.Ю.	ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ КОНСТРУЮВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ В ТВОРІ	28

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Павлова О.І., Кондратюк Н.В.	ТЕРМІНИ-ЕПОНІМИ І НОМЕНИ В АСТРОНОМІЧНІЙ ЛЕКСИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	33
---	---	----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Давиденко Я.О.	ВІДТВОРЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ СТРУКТУРИ ТЕКСТІВ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	39
Коломієць Н.М.	ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОЇ ІНТЕНЦІЇ НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ПЕРЕКЛАДІВ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕКСТІВ КОМПАНІЇ «ВЕРАЛІЯ»	45
Сиворіг Н.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ФО З КОМПОНЕНТОМ-ОРНІТОНІМОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	50

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

56

Київ: Вища школа.

3. Гончарова Л. І. (2010). Особливості перекладу фразеологізмів з німецької мови на українську. В: *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки: зб. наук. праць*, 10. (с. 9-16). Одеса: Астропринт.

4. Мізін К. І. (2005). *Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння)*. Вінниця: Нова книга.

5. Burger H. (2007). *Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

6. Palm Ch. (1997). *Phraseologie. Eine Einführung*. Gunter Narr Verlag. Tübingen.

7. Schippan Th. (1992). *Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Niemeyer.

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Верко Т.О.

Рівненський державний гуманітарний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Анотація. У статті досліджуються фразеологічні одиниці з компонентом на позначення родинних зв'язків в англійській та українській мовах. Вивчаються лінгвокультурні особливості зазначених фразеологізмів, зокрема, спільні та відмінні риси у семантиці ФО.

Ключові слова: фразеологізм, родинні зв'язки, лінгвокультурні особливості, семантика ФО.

Summary. The article deals with phraseological units with the component denoting family relations. The article studies linguocultural characteristics of the units, namely, the common and different traits in their semantics.

Key words: phraseologism, family relations, linguocultural characteristics, semantics of phraseological units.

Філологічні дослідження дозволяють розширювати наші знання про мову, культуру та менталітет інших народів. Одним із напрямків

таких досліджень є фразеологія — наука про фразеологічні одиниці, які є невід'ємною частиною будь-якої мови та є основою для вивчення культурних та історичних аспектів мови. Особливо цікавими є фразеологічні одиниці з компонентом на позначення родинних зв'язків, які наочно відображають ставлення до родини та місце сімейних цінностей в культурі народу. Такі фразеологічні одиниці є цікавим об'єктом порівняльного аналізу між англійською та українською мовами.

Актуальність теми полягає в тому, що, хоча англійські та українські фразеологізми на позначення родинних зв'язків неодноразово були предметом наукових розвідок, вони мають великий потенціал для подальших досліджень, особливо в порівняльному аспекті. Знання фразеології допомагають вивчити культурний контекст мови, зокрема формування національних мовних стереотипів.

Метою нашої статті є порівняльний аналіз фразеологічних одиниць з компонентом на позначення родинних зв'язків в англійській та українській мовах, а саме вивчення особливостей їхньої семантики та вживання в мовленні.

Завдання статті:

- визначити поняття «фразеологічна одиниця» та її основних ознак в сучасній лінгвістиці;
- здійснити вибірку англійських і українських фразеологічних одиниць на позначення родинних зв'язків;
- здійснити семантичний аналіз досліджуваних фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах;
- проаналізувати лінгвокультурні особливості дібраних фразеологічних одиниць.

Фразеологічні одиниці — це особлива категорія лексичних одиниць, яка включає у себе стійкі словосполучення, вирази та речення зі стійкою компонентною структурою та певним значенням, що відображає національну картину світу. Вони відображають культурні, етнічні, історичні, релігійні та соціальні аспекти життя народу.

Фразеологічні одиниці мають наступні основні ознаки:

1. Семантична єдність. Усі слова – семантично зв'язані, якщо їх значення може бути реалізоване лише у стійких контекстах.
2. Здатність фразеологізмів замінити слова. Тут мовиться не про еквівалентність фразеологізму певному слову, а про його можливість фіксувати синтаксичне місце слова.
3. Неможливість членування значення фразеологізмів на значення їх компонентів / ідіоматичність.
4. Цілісність значення фразеологізму. Воно складається, як і значення всіх лексем, із елементів значення.
5. Спонука до історичного дослідження з метою виявлення у

багатьох фразеологізмів вмотивованості значення (Баран, 1999, с.12).

Метод порівняльного аналізу фразеологічних одиниць є одним з найважливіших інструментів для вивчення фразеології. Цей метод дозволяє порівняти різні фразеологічні одиниці за різними критеріями, такими як походження, семантика, граматична будова, стиль, тематика тощо (Білоноженко, 1989).

Фразеологізми з компонентом спорідненості, які використовуються для опису родинних зв'язків, є одними з найуживаніших в англійській та українській мовах. Такі найменування належать до традиційного шару лексики. Рід, родина, сім'я тощо – невід'ємні соціальні поняття в житті кожної людини, які увійшли в обіг ще з давніх часів.

Для визначення найуживаніших семантичних компонентів на позначення родинних зв'язків у своєму дослідженні ми спиралися на низку наукових праць, що досліджують терміни спорідненості під лінгвістичним, етнографічним, культурним кутом зору. Ми дібрали терміни на позначення загальної характеристики спорідненості (*сім'я, родина, родич, родичка, рідня* тощо; *family, kin, relations* etc.), назв спорідненості по прямій лінії першого, другого тощо ступеня (*мати, матуся, батько, тато, донька, дочка, син, няня, ненька, пасербиця, пасимок* тощо; *mother, father, mom, dad, daughter, son, step-daughter* etc.) боковій лінії спорідненості (*племінник, небіж, небога* тощо; *niece, nephew* etc.), свояцтва (*жінка, чоловік, вітчим, байстрюк, приймак, годованка, зять, невістка, сват* тощо; *wife, husband, step-father, step-mother, step-parents, bastard, father-in-law, daughter-in-law, in-laws* etc.), назви, пов'язані з хрестинами (*хресний, похресник, похресниця, кум, кума* тощо; *god-father, god-mother* etc.) (Громко, 2015; Read et al, 2012).

В українській мові поняття «родина» багатозначне, воно може позначати «рід» (широке коло родичів) і «сім'ю» (вузьке коло родичів). В англійській мові більше узагальнюючих термінів спорідненості: *siblings, grandparents, in-laws* тощо. З іншого боку, в українській мові більше термінів на позначення бокових ліній спорідненості і свояцтва, наприклад, *кум, кума, свекор, свекруха, сват, сваха*.

Методом суцільної вибірки ми дібрали з англійськомовних і українськомовних репрезентативних фразеологічних словників фразеологічні одиниці, в склад яких входять вищезазначені компоненти (Білоноженко, 2003; Siefiring, 2005).

Вибірка засвідчила, що в словниках англійської мови найбільше ФО з лексемою *father*, наприклад: *father time* – ‘time personified especially as a bearded old man holding a scythe and an hourglass’; *father of lights* – ‘god’. А в словниках української мови найбільше ФО з лексемою «мати». Наприклад, *рідна мати не пізнає* – ‘хтось дуже змінився на вигляд, зовні’; *різати правду-матінку* – ‘говорити про все

кому-небудь прямо, відкрито; відверто критикувати кого-небудь'.

Фразеологізм *like father, like son* використовується для вираження того, що характер або поведінка сина може очікуватися схожою на його батька. Фразеологізм *the wish is father to the thought* означає, що ми віримо у щось, оскільки хочемо, щоб це було правдою. Існує також фразеологічний вираз *old enough to be someone's father (or mother)*, який вказує на значно старший вік особи порівняно з ким-небудь. Фразеологізм *at your mother's (or father's) knee* означає, що щось відбувалося у відповідному віці, коли дитина ще сидить на колінах матері (чи батька). Фразеологічна одиниця *founding father* вказує на особу, яка засновує якусь установу.

Українська мова також має численні фразеологічні одиниці з компонентом спорідненості по прямій лінії. Наприклад, вислів *кат його батька знає (чорт його батька знає)* має два значення: по-перше, він використовується для вираження незадоволення або обурення чимось; по-друге, він використовується для вираження здивування або захоплення чимось. *Посилати/послати до бісового батька (до всіх чортів)* означає різке невдоволення кимось, небажання спілкуватися з цією особою або використовується для лайки. Фразеологізм *рідного батька продасть* використовується для описування особи, яка є непорядною і здатною зрадити або вчинити підлість. *У батьки (діди, матері) годитися* означає, що хтось є набагато старшим за когось. *Батькова (батьківська) стріха* вказує на рідний будинок, місце народження. *Іди собі к бісовому батькові* використовується для вираження гніву на когось, незадоволення або бажання позбутися цієї особи. *Спасибі вашому батькові* використовується для вираження незадоволення тим, з чим хтось не може погодитися або прийняти.

Також варто зазначити, що фразеологічні одиниці з компонентом спорідненості можуть мати різні емоційні та стилістичні відтінки. Наприклад, український вираз *рідного батька продасть* має негативний відтінок і використовується для описування особи, яка може вчинити підлість. У той же час, англійський вираз *founding father* має позитивне значення і вказує на особу, яка засновує якусь установу.

Наприклад, у фразеологізмах *mother country* та *батьківська земля* присутня спільна семантика, що означає батьківщину. Однак, в англійському варіанті присутній додатковий контекст колоніальних відносин, який є відсутнім в українській мові.

Одна й та сама лексема на позначення спорідненості та родинних зв'язків може отримувати додаткові конотації у сполученні з різними лексемами. Наприклад, лексема «син» є загальним терміном, що означає чоловіка як дитину чи нащадка. Додавши до цього компонент «батьків», отримуємо фразеологізм *батьків син*, який має два основних значення. Перше значення відображає спадкоємця заможних батьків,

що має позитивний відтінок. Друге значення вказує на сина, який народився від законного шлюбу, і також має нейтральне забарвлення.

Фразеологізм *bісіv син* вживається для вираження негативних емоцій, таких як незадоволення чи обурення. Він має лайливий характер та вказує на особу, що спричиняє негативні враження. З іншого боку, фразеологізм *блудний син* описує особу, яка повернулася з каяттям та визнала свої провини. Цей вираз використовується переважно у книжній мові.

В українській мові є фразеологічна одиниця *вражий син*, яка має дві протилежні семантичні інтерпретації. По-перше, вона використовується для вираження негативних емоцій, таких як незадоволення чи обурення стосовно певної особи. По-друге, вона може вказувати на доброзичливе та позитивне ставлення до когось або захоплення кимось.

Для позначення боязких та лякливих людей в українській мові використовується фразеологізм *страшків син*. Цей вираз вказує на особу, яка проявляє багато страху та несміливості. Крім того, українська мова має фразеологізм *сякий-такий син*, який також має два основних значення. Перше значення використовується для вираження незадоволення чи обурення стосовно певної особи. Друге значення вказує на певний факт, зазвичай небажаний.

Проілюструємо додаткові конотації лексем спорідненості в складі різних ФО на матеріалі англійської мови. Наприклад, фразеологізм *child of fortune* означає 'улюбленець долі'. Він використовується для позначення людини, яка має успіх та щасливі обставини в житті. Фразеологізм *child of love* описує позашлюбну дитину, яка народилася від закоханих батьків. ФО *child of nature* використовується для позначення дитини природи, а також для опису селянина або селянки. Цей вираз акцентує на простоті людини. У свою чергу, фразеологізм *son of Neptune (of the sea)* означає 'син Нептуна' або 'моряк'. Він вказує на походження або професію особи, пов'язані з морськими темами. ФО *son of shame* вказує на позашлюбного сина і може мати негативне забарвлення, пов'язане з соціальними аспектами та стигматизацією.

У результаті проведеного порівняльного аналізу можна зробити наступний висновок: фразеологічні одиниці з компонентом на позначення родинних зв'язків є важливою складовою мовної картини світу, яка відображає різноманітні аспекти взаємодії людей у родині. Українські фразеологічні одиниці, зазвичай, відображають взаємодію та співпрацю у родині, тоді як англійські фразеологічні одиниці зазвичай відображають генетичні зв'язки. Однак, є випадки, коли фразеологічні одиниці в обох мовах мають схожу семантику та конотацію, що свідчить про спільність мовних та культурних елементів у народних уявленнях про родину.

Список використаних джерел:

1. Баран Я.А., Зимомря М.І. (1999). *Теоретичні основи фразеології*. Ужгород.
2. Білоноженко В.М., (1989). Фразеологічне значення та способи його розробки в словнику. В: *Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів*. (с.12-43). Київ: Наукова думка.
3. Громко Т. (2015). Актуальність збирання та класифікації говіркових назв спорідненості і свояцтва. В: *Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство)*, 137. (179-184). Кіровоград.
4. Білоноженко В.М. та ін. (2003). *Словник фразеологізмів української мови*. Київ: Наукова думка.
5. Read D., Fischer M., Leaf M. (2012). What Are Kinship Terminologies, and Why Do We Care? In: *A Computational Approach to Analyzing Symbolic Domains*, Volume 31, Issue 1. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0894439312455914>
6. Siefring J. (ed.). (2005). *The Oxford dictionary of idioms*. OUP Oxford.

Малиновська І.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЗЕМЛЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Анотація. Стаття присвячена визначенню терміна «концепт» як основної одиниці сучасних лінгвістичних досліджень. Також виявлено спільні та відмінні особливості вербалізації концепту *земля* в англійській та українській мовах, адже винятковість фразеології полягає в наявності безеквівалентних словосполучень, що відображають національно-специфічні та соціокультурні явища досліджуваних лінгвокультур.

Ключові слова: концепт, дискурс, фразеологія, лінгвокультура, ментальність.

Summary. The article deals with the defining the term "concept" as the main unit of modern linguistic research. It also identifies common and distinctive features of verbalizing the concept of *earth* in English and Ukrainian languages, as the uniqueness of phraseology lies in the presence of non-equivalent word combinations that reflect national-specific and socio-cultural phenomena of the researched linguistic cultures.

Key words: concept, discourse, phraseology, linguistic culture, mentality.

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
студентських наукових праць

ВИПУСК 7

The Collection of Students' Scientific Works ISSUE 7

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 3,2. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: «ПараГраф+»
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8
тел.: (0362) 26-49-27